

I.2. Kdo ochrání (jejich) lidskou důstojnost?¹

Květoslava Princová²

Souhrn

Téma a jeho zakotvení: Hlavním cílem humanitární pomoci je ochrana lidské důstojnosti. Téma souvisí s významem humanitární pomoci a jejím vývojem, kdy způsob pomoci ovlivnilo hlavně křesťanství a osvěcenství. Humanitární pomoc lze ukotvit v mnoha oborech. V tomto článku se snažím pohlízet na humanitární pomoc z hlediska etiky.

Předporozumění: Podnětem k napsání tohoto příspěvku byla migrační vlna 2015 a skutečnost, že mezi mladými Čechy, pomáhajícími na Balkáně, bylo hodně našich studentů.

Cílem příspěvku je odpovědět na otázky studentů ohledně ochrany lidských práv migrantů.

Hlavní myšlenky: Obrana lidských práv a lidské důstojnosti, kterou považují humanitární pracovníci za svůj hlavní úkol, se v dnešním globálním světě komplikuje, pokud je zbavena náboženských, filozofických a etických ukotvení. Přes všechny problémy s jejich – v podstatě pouze dobrovolným – dodržováním jsou však lidská práva a lidská důstojnost spojené s hodnotami, na kterých se lze mezinárodně shodnout a jejichž dodržování lze sledovat.

Kritická reflexe: Problematika humanitární pomoci migrujícím lidem je složitější než humanitární pomoc lidem po přírodních katastrofách. Lidé se v důsledku přírodních katastrof dostávají do velkých existenčních problémů, avšak na rozdíl od migrantů někam patří, jsou součástí sociální sítě i nějakého politického systému, který má vůči nim určité povinnosti. Etické a politické problémy jsou v případě pomoci migrantům složitější. Diskuse zatím není uzavřená.

Klíčová slova

lidská práva – lidská důstojnost – migrace – humanitární pomoc

¹ Příspěvek byl v zárodečné podobě přednesen na konferenci ETF UK Neštěstí a participace dne 11. listopadu 2016.

² Květoslava Princová (nar. 1950) se na přelomu tisíciletí několik let věnovala humanitární pomoci do zahraničí na půdě České katolické charity. Působila jako manažerka humanitárních aktivit zejména v zemích bývalého Sovětského svazu a na Balkáně. Je spoluzakladatelkou oboru sociální a humanitární pomoci na CARITAS – VOŠ sociální v Olomouci a obdobného bakalářského a magisterského programu na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého. Doktorskou práci v oboru aplikovaná etika na téma rizik humanitární práce obhájila na Karlově univerzitě. V současné době působí externě na CMTF v Olomouci. Kontakt: kvetoslava.princova@upol.cz

Summary

Who will protect (their) human dignity?

Context of the theme: The main goal of humanitarian aid is the protection of human dignity. This theme relates to the evolution and the significance of humanitarian aid, influenced by Christianity and the Enlightenment. Humanitarian aid is a human activity anchored in many disciplines. In this article we will reflect humanitarian aid from the perspective of ethics.

Presupposition: The article is inspired by the fact that there were many students of our school helping in the Balkans during the migration wave to Europe in 2015.

The aims of the article strive to answer students' questions regarding protection of the human dignity of migrants.

Highlights: Humanitarian workers consider the defense of human rights and human dignity to be their main task in a contemporary global world. But support of human rights and human dignity is very complicated if we forget their religious, philosophical and ethical roots. There are many problems connected with respect for human rights. Nevertheless, values of human rights and human dignity remain something that can be internationally agreed upon and monitored despite the fact that respect for human right is only voluntary-based.

Critical reflection: Problems of humanitarian aid in a migration context are more complicated than aid to people affected by "usual" disasters who still are part of some social network and political system that carries responsibility and obligation to them. Ethical and political problems of the aid to migrants are still open to discussion in a contemporary world.

Keywords

Human rights – human dignity – migration – humanitarian aid

I.2.1. Uprchlíci, česká xenofobie a české pomáhání

Impulesem k napsání tohoto příspěvku byly nejdůležitější události roku 2015, tedy proudy uprchlíků, které zaplavily Evropu. V říjnu toho roku se konal v Praze Mezinárodní humanitární kongres, jehož hlavním tématem byla samozřejmě „uprchlická krize“, i když to dopředu plánováno nebylo a kongres se měl týkat jiných témat. V předvečer kongresu během neformálního setkání se mne kolegyně pracující v Bruselu ptala, co se to u nás děje, z čeho pramení ty xenofobní nálady? Já jsem určité neracionální obavy z případných příchozích přiznala, ale na „naši“ obranu jsem začala argumentovat mimo jiné tím, že mezi prvními, kteří pečovali a pečují o uprchlíky jako dobrovolníci při strastiplné cestě migrantů Balkánem, jsou mladí Češi. Vzhledem k tomu, že mezi těmi mladými Čechy, pomá-

hajícími na Balkáně bylo a je³ hodně našich studentů z CARITAS – Vyšší odborné školy sociální a z Cyrilometodějské fakulty Univerzity Palackého, kde působím, zajímala jsem se o tento fenomén podrobněji. Proč se tyto mladí lidé zvedli a odjeli se na vlastní oči přesvědčit, jak situace vypadá, a nabídnout pomocnou ruku? Říkali, že byli celou situací zděšeni, a to jak samotným faktem uprchlické vlny či nekonečného proudu lidí, tak reakcí velké části společnosti. Byl impulsem jejich akce humanitární imperativ, tedy příkaz pomáhat chránit lidskou důstojnost, který je základním principem humanitární práce? Nebo se snažili touto formou o znovunastolení důvěry v atmosféře pocitu ohrožení, která je obklopovala? Byla to určitě i zvědavost, a kromě ní to byla zřejmě snaha získat odpověď na zásadní otázky: *Kdo ochrání lidská práva těch migrujících, jejich důstojnost? Kdo má povinnost je chránit? Jak je možné, že to nikdo nedělá?*

I.2.2. Povinnost pomáhat

Humanitární pomoc je pomoc lidem, které postihlo hromadné neštěstí. Důležitým argumentem pro rozhodování o druhu a způsobu pomoci je zranitelnost té skupiny lidí, která byla zasažena. Společnosti, které jsou hodně zranitelné, to znamená, že nemají dostatek kapacit vytvářet preventivní programy a vypořádávat se s následky neštěstí, vyžadují humanitární pomoc.⁴ Tu mohou poskytovat skupiny dobrovolníků i velké mezinárodní organizace. Vzhledem k velkému množství hromadných neštěstí a jejich složitosti a rozmanitosti existují snahy o co největší profesionalitu v humanitární pomoci. Vyvíjejí se pravidla správného poskytování humanitární pomoci. Tyto dokumenty deklarují nutnost ochrany lidské důstojnosti, tzv. „humanitární imperativ“. Humanitární charta⁵, nejdůležitější dokument z této oblasti, vychází především z lidskoprávních dokumentů a z humanitárního a uprchlického práva.

Vzhledem k rozmanitosti a komplikovanostem humanitární pomoci, působeným především narůstajícími vnitřními konflikty a migrací, není možné velmi často tato pravidla dodržovat a humanitární pracovníci se ocitají v dilematech, kdy žádné pravidlo není možné automaticky použít a nabízí se jen špatná, a ještě horší řešení. Bez pomoci etických teorií by rozhodování bylo nemožné.

³ Týká se listopadu 2015.

⁴ Květoslava PRINCOVÁ (2012). *Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování*. CARITAS – VOŠ sociální Olomouc.

⁵ The Sphere Project (2018). *Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Assistance*. Geneva: Sphere Project. S. 28.

Podle mezinárodních úmluv i etiky humanitární pomoci platí *princip subsidiarity*. Jsou to samotné komunity, a hlavně vlastní státy, které mají povinnost pomáhat obnovit důstojnost lidí zasažených neštěstím, snížit jejich utrpení a zabránit dalším ztrátám na životech. Teprve, když sám stát na to nestačí, požádá mezinárodní společenství o pomoc. Mezinárodní společenství – společenství států a mezinárodních organizací (OSN a mezinárodní humanitární organizace) – přispěje formou humanitární pomoci. Humanitární pomoc, která se většinou uskutečňuje prostřednictvím humanitárních organizací, se řídí především *zásadou humanity*. Ať už Etický kodex Červeného kříže⁶ nebo Humanitární charta⁷ zdůrazňují vedle zásad nestrannosti, neutrality a nezávislosti hlavně *povinnost chránit lidskou důstojnost*. Jak je to vlastně s naplňováním této povinnosti a jak se to týká lidí na cestách, ke kterým ani státy žádnou povinnost necítí (pokud migranti zrovna v tom konkrétním státě nechtějí požádat o azyl)? Jakou roli v tom hrají humanitární organizace?

Ve svém příspěvku se budu snažit přiblížit problematické momenty humanitární pomoci. Podle Bohumily Baštecké⁸ má pomoc na dálku paralelu v tom, co se děje během pomoci „nablízko“. Pomoc bližnímu, tomu, který je fyzicky blízko, je pro většinu z nás jedním ze základních morálních imperativů. Pomoc lidem vzdáleným nebo přicházejícím z dálky už ale pro nás tak přirozená není a skrývá v sobě mnohá úskalí. Jak vnímají a prožívají pomoc pomáhající? Jaká je jejich motivace? Ve snaze najít odpověď jsem se inspirovala hlavně knihami *Sacred Aid*⁹ a *Christianity and Human Rights*¹⁰.

I.2.3. Motivace pro pomáhání a úskalí pomoci v sekulárním světě

V „theocentrickém“ světě, tedy přibližně do 16., 17. století, byla pomoc považována za povinnost vůči bližnímu a vůči Bohu (Caritas).¹¹ Počínaje osvěcencstvím začaly vznikat nenáboženské organizace, které motivaci pro

⁶ The Sphere Project (2018), s. 385.

⁷ The Sphere Project (2018), s. 28.

⁸ Bohumila BAŠTECKÁ (2013). Úvod. In: Bohumila BAŠTECKÁ a kol. *Psychosociální krizová spolupráce*. Praha: Grada. S. 11.

⁹ Michael BARNETT, Janice G. STEIN (2012). *Sacred Aid. Faith and Humanitarianism*. Oxford: Oxford University Press.

¹⁰ John WITTE, Frank S. ALEXANDER (Eds.) (2010, 2012). *Christianity and Human Rights. An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

¹¹ Heinrich POMPEY (2011). Das Engagement für Arme im ausklingenden Mittelalter und in der frühen Neuzeit. Přednáška na CMTF UP, 7. června 2011.

svoje pomáhání odvozovaly spíše od lásky k člověku (filantropie). Nicméně právě osvěcenstvím započal opravdový rozvoj humanitární pomoci, zejména na dálku, do celého světa. Hlavními milníky tohoto rozvoje jsou vznik Červeného kříže, obě světové války a pád železné opony. Postupně vzniklo velké množství zprostředkujících organizací, protože pomoc na dálku, která se díky zrychlující se globalizaci čile rozvíjela, nelze většinou uskutečňovat přímo, od člověka k člověku.

Nelze vyčíslit, jaké obrovské množství životů humanitární organizace za tuto dobu zachránily – celkově je možné působení humanitárních organizací hodnotit pouze pozitivně. Tyto organizace si však často ukusují větší sousto, než jsou schopny zvládnout, s přesvědčením, že mohou a musí všechno zachránit. Odtud také pravděpodobně pramení i otázky studentů pokládané v úvodu.

Motivace pro pomáhání se tedy díky vývoji v oblasti přírodních věd a zejména díky osvěcenství změnila, ale „božská pečeť“ se nevytratila a stále se v prostoru humanitární pomoci vyskytuje. Zbožšťuje se samotná pomoc a člověk potřebující pomoc se často stává jen objektem obsese pomáhat.¹² Humanitární organizace si uvědomují tuto svoji až „božskou“ moc, ale často s tímto nástrojem neumějí zacházet. Neuvědomují si, že tolik „moci“ jim vlastně nepřísluší. Přes všechny snahy o zesvětštění humanitární pomoci se postupně začal vytvářet jakýsi pomyslný „svatý“ humanitární prostor, kde se otázka povinnosti chránit lidský život a úsilí o snižování utrpení včetně obrany důstojnosti a dalších lidských práv vůbec nezpochybňuje. Přitom ne vždy mají humanitární pracovníci situaci zcela pod kontrolou. Samy humanitární zásady jsou pro pracovníky „svaté“. Humanitární pracovníci, často proti všem a někdy až demagogicky, trvají na prostoru bez politiky, na humanitární etice a altruismu. V praxi se však někdy dostávají do situací, kdy tyto ideály naplnit nemohou. Jsou nuceni rozhodovat se mezi dvěma zly a řeší těžká dilemata, což těm, které potkalo neštěstí, nepomůže a humanitární pracovníky to může zraňovat.

Typickým příkladem je situace z roku 1994 z občanské války ve Rwandě. V táborech v Zaire, kam se tehdy uchýlili uprchlíci obou etnik, se humanitární pracovníci rozhodovali, co dělat, zda zůstat, či odejít. Bylo velmi těžké rozlišit, kdo pomoc potřebuje a kdo ji jen zneužívá, protože kromě skutečně postižených rodin, zejména žen a dětí, si do tábora přicházeli odpočinout (nebo využívali jiných výhod tábora, včetně potravy) ti, kteří genocidu páchali. Pracovníci řešili dilema: zůstat a pomáhat těm, kteří

¹² Hugo SLIM (2009). *The Grammar of Aid. Introduction to Collaboration in Crises: Lessons in Community Participation from Oxfam International's Tsunami Research*. Oxford: Oxfam International.

pomoc opravdu potřebují, a přitom možná živit i jejich potenciální vrahy, nebo odejít a potřebné zanechat osudu i s jejich pronásledovateli? Tehdy z 250 humanitárních organizací odešly po zastavení šíření cholery pouze dvě – francouzská sekce Lékařů bez hranic a organizace IRC (*International Rescue Committee*). Zdůvodňovaly to tím, že dodržovat principy je pro ně zásadní a v těchto podmínkách není možno pracovat neutrálně a nestranně, protože poskytováním pomoci lidem páchajícím genocidu by je vlastně v jejich šíření zla podporovali a de facto jim stranili. Všichni ostatní pracovníci humanitárních organizací byli však nuceni vypít kalich hořkosti až do dna. Snažili se dodržovat principy zachování důstojnosti a snižování utrpení a pomáhat, ale zároveň si byli vědomi, že pomáhají páchat zlo těm, kteří z této pomoci také profitují.¹³

Do současné, často neřešitelné situace, se svět postupně dostává od 2. světové války. Díky mezinárodním smlouvám se setkáváme s nejlépe popsanou a vyloženou obranou lidských práv, ale ve skutečnosti dochází na mnoha místech k jejich nejhoršímu porušování. Proto se také humanitární pracovníci často dostávají do dilematických, eticky neřešitelných situací. Zde se také projevují limity sekulárního (světského) paradigmatu lidských práv. Mezinárodní nevládní organizace se snaží nahrazovat povinnosti států, které by samy měly své občany chránit, protože jsou k tomu vázány mezinárodními závazky. Nevládní organizace trvají na obraně lidských práv, to ale nic neznamená v situaci, kdy velké množství lidí v tzv. zhroucených státech, které neplní své základní funkce, čelí bezpráví nejružnějšího druhu, nejistotě a ztrátě bezpečí, hladu. Je právo na respekt k lidské důstojnosti, právo obdržet humanitární pomoc a ochranu, včetně dodržování lidských práv absolutní, když sama Humanitární charta upozorňuje, že nejsme vždy pány situace?¹⁴ Je ona povinnost pouze na humanitárních pracovnících?

1.2.4. Náboženský základ lidských práv?

Rozvoj myšlenky lidských práv, založených na lidské důstojnosti, zdaleka nezačal osvícenstvím, stejně jako potřeba pomáhat. Myšlenka lidských práv se vyvíjela v souladu s židovskou a křesťanskou tradicí. Z toho důvodu je podle autorů *Christianity and Human Rights* třeba, aby lidská práva byla ukotvena do náboženských souvislostí a náboženské zkušenosti.

¹³ Fiona TERRY (2002). *Condemned to Repeat?* Cornell University Press. S. 195.

¹⁴ The Sphere Project (2018). *Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Assistance*. Geneva: Sphere Project. S. 31.

Podle nich jsou lidská práva z velké části „moderním politickým ovocem starých náboženských praktik a víry“.¹⁵

Někteří autoři tvrdí, že při diskusi o hlubokých otázkách lidské důstojnosti, spravedlnosti, míru a společného dobra nám řeč práv mnoho nepomůže. Sekulární víra v individualismus a racionalismus, která je vlastní lidským právům, nemůže být směřována s vírou v lidskou důstojnost, kterou lze odvodit pouze ze skutečnosti, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu. Náboženské zdroje lidských práv by tedy měly být více reflektovány.^{16,17}

Záleží ale na tom, zda a do jaké míry tak chceme v současném světě činit, zda je to oprávněné a zda je to vhodné. Podle Hilperta by hluboké teologicko-antropologické odůvodnění lidských práv znamenalo poukázat na nezaslouženost lidské existence. V mnoha lidskoprávních dokumentech se konstatuje, že „každému člověku je vlastní důstojnost, a to pouze na základě toho, že je člověkem, tedy bez nějakého výkonu či jiných předpokladů, které by musel vykázt, resp. předložit. Člověku se tedy přiznává určitá kvalita, která se nachází mimo konstatovatelnou skutečnost.“¹⁸ V sekulárním světě je lidská důstojnost považována za danost, která je deklarovaná, dále nezdůvodněná, právo darované předem a bez zásluh. Ovšem za lidskou důstojností, o kterou se opírá požadavek lidských práv, tuší vyšší autoritu i myslitelé, kteří se jinak nábožensky neprojevují. O tom svědčí i úvaha Václava Havla při příležitosti převzetí Ceny svobody ve Filadelfii v roce 1994: „Politici na mezinárodních fórech mohou tisíckrát opakovat, že základem nového světového pořádku musí být universální respekt k lidským právům, ale to nebude znamenat nic, pokud se tento imperativ neodvozuje z respektu k zázraku bytí, zázraku světa, přírody a naší existence. Jen ten, kdo se podřídí této autoritě stvoření, ten, který si bude vážit toho, že je jeho součástí a podílníkem, si může skutečně vážit sebe a svých bližních a ctít jejich práva.“¹⁹

Lidská důstojnost je tedy darovaná, daná bez zásluh. S lidskými právy je to ale poněkud jinak. Podle Jana Sokola „mi práva nedává žádná ‚příroda‘, nýbrž druzí lidé, moji spoluobčané. Jen oni mi je mohou zaručit a doslova ‚dát‘ – pokud to ovšem pokládají za svoji povinnost. Nic víc

¹⁵ John WITTE, Frank S. ALEXANDER (Eds.) (2010, 2012). *Christianity and Human Rights. An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

¹⁶ John WITTE Jr., M. Christian GREEN (2012). *Religion and Human Rights: An Introduction*. (Preface, XIII) Oxford: Oxford University Press.

¹⁷ John WITTE, Frank S. ALEXANDER (Eds.) (2010, 2012).

¹⁸ Konrad HILPERT (2013). Teologické základy lidských práv. *Acta Universitatis Carolinae Theologica*, 3 (2): 35–48. S. 44.

¹⁹ Václav HAVEL (1994). The Need for Transcendence in the Postmodern World.

a nic méně.²⁰ Lidská práva tedy už nejsou onou „nezaslouženou daností“, jakou je lidská důstojnost. Proto je požadavek jejich dodržování velmi složitý. Zároveň však podle Sokola je „(m)yšlenka všeobecných lidských a občanských práv bez nadsázky jediný společný základ politického myšlení v současném světě, snad dokonce jediný možný.“²¹ Proto by bylo jejich prisvojování v rámci různých náboženských a teologických směrů problematické.

1.2.5. Odpověď studentům a závěr

V tomto příspěvku jsem se našim studentům snažila odpovědět na jejich otázky, které je trápily po návratu z Balkánu, kde se snažili poskytnout pomoc lidem utíkajícím před válkou, hladem, nebo jednoduše za lepším životem. Otázky zněly: „Kdo ochrání lidská práva těchto migrujících, jejich důstojnost? Kdo má povinnost je chránit? Jak je možné, že to nikdo nedělá?“

Dodržování lidských práv je velmi složitý a dlouhodobý proces a vyžaduje účinnou spolupráci mezinárodního společenství, což může být někdy problematické vzhledem k různým kulturním podmínkám v různých zemích, kdy některé státy odmítnou lidská práva respektovat. Můžeme vznášet požadavky a protesty, ale nemůžeme je donutit, protože tato práva nejsou přirozená, udělují si je lidé navzájem²². Státy také nejsou vždy ochotny lidská práva respektovat v případech, kdy se migrující vyskytují na jejich území nelegálně.

Naopak lidská důstojnost by měla být respektována každým člověkem a každým státem, tedy univerzálně. Je třeba, abychom udělali maximum pro její respektování a ochranu.

Je zřejmé, že humanitární pracovníci odvádějí dobrou práci, často s nasazením života, aby této povinnosti dostáli. Ne vždy se jim to daří, ne vždy jsou pány situace, ne vždy mají situaci pod kontrolou.²³ Pomáhat druhým lidem udržovat jejich lidskou důstojnost – ať už samotným respektem k nim, či poskytnutím vody, oděvu, jídla – přitom můžeme všichni. Záleží na odhodlání, odvaze, osobní zodpovědnosti.

²⁰ Jan SOKOL (2016). Jsou lidská práva přirozená? In: *Dluh života. Články, eseje, glosy*. Praha: FHS UK. S. 325.

²¹ Jan SOKOL (2016), s. 319.

²² Jan SOKOL (2016), s. 325.

²³ Hugo SLIM (2001). *Not Philanthropy But Rights. Rights-Based Humanitarianism and the Proper Politicisation of Humanitarian Philosophy in War*. Centre for Development and Emergency Practice. Oxford Brookes University.

Zdroj lidské důstojnosti je ale mimo naši kontrolu. Lidskou důstojnost nemůže zničit žádný stát a zároveň my ji nejsme schopni nikomu udělit, protože je darovaná bez ohledu na zásluhy. Ze strany humanitární pomoci je třeba považovat lidskou důstojnost za danost a uvědomit si, že to, co bychom v první řadě měli udělat, je tuto důstojnost **respektovat**. Takto je třeba vnímat i humanitární imperativ. Za prosazování lidských práv je možno se na mezinárodním poli zasazovat, v oblasti mezinárodního práva však existuje jen málo nástrojů, jak dodržování lidských práv vymáhat.

Pomoc vzdáleným lidem a zejména migrantům nás staví před etické i náboženské otázky, na které obtížně hledáme odpověď. Tím hůře se nacházejí odpovědi v oblasti práv.

Literární zdroje

- BARNETT, Michael, STEIN, Janice G. (2012). *Sacred Aid. Faith and Humanitarianism*. Oxford: Oxford University Press.
- BAŠTECKÁ, Bohumila (2013). Úvod. In: BAŠTECKÁ, Bohumila a kol. *Psychosociální krizová spolupráce*. Praha: Grada.
- HAVEL, Václav (1994). *The Need for Transcendence in the Postmodern World*. Dostupné z: <http://www.worldtrans.org/whole/havelspeech.html>. (10. 8. 2018)
- HILPERT, Konrad (2013). Teologické základy lidských práv. *Acta Universitatis Carolinae Theologica*, 3 (2): 35–48.
- POMPEY, Heinrich (2011). *Das Engagement für Arme im ausklingenden Mittelalter und in der frühen Neuzeit*. Přednáška: Rozdíl v pojetí pomoci napříč ekuménou. Univerzita Palackého v Olomouci – CMTF, 7. června 2011.
- PRINCOVÁ, Květoslava (2012). *Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování*. CARITAS – VOŠ sociální Olomouc.
- SLIM, Hugo (2009). *The Grammar of Aid. Introduction to Collaboration in Crises: Lessons in Community Participation from Oxfam International's Tsunami Research*. Oxford: Oxfam International.
- SLIM, Hugo (2001). *Not Philanthropy But Rights. Rights-Based Humanitarianism and the Proper Politicisation of Humanitarian Philosophy in War*. Centre for Development and Emergency Practice. Oxford Brookes University. Dostupné z: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/events-documents/3776.pdf> (27. 8. 2018)
- SOKOL, Jan (2016). Jsou lidská práva přirozená? In: *Dluh života. Články, eseje, glosy*. Praha: FHS UK.
- TERRY, Fiona (2002). *Condemned to Repeat?* Cornell University Press.

- The Sphere Project (2011). *Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Assistance*. Geneva: Sphere Project. Dostupné z: <http://www.spherehandbook.org/en/the-humanitarian-charter/>
- WITTE, John, ALEXANDER, Frank S. (Eds.) (2010, 2012). *Christianity and Human Rights. An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- WITTE, John, Jr., GREEN, M. Christian (2012). *Religion and Human Rights: An Introduction*. (Preface, XIII) Oxford: Oxford University Press.

Komentář k textu „Kdo ochrání (jejich) lidskou důstojnost“?

Karel Šimr²⁴

Jsem kolegyni Květoslavě Princové vděčný za její kladení otázek a otevřenost v diskusi inspirované zkušeností dobrovolníků, kteří se věnovali humanitární pomoci „lidem na cestě“ během uprchlické krize v roce 2015. O to více, že zde skutečně stojíme kolem hlubokého názorového příkopu, štěpícího společnost i církev.

Autorka si všímá moderního zbožštění pomoci a obsese pomáhat. Pomáhání, které se nejprve z tradičního náboženského odůvodnění vyvázalo, se tak stává jakýmsi náhražkovým „novým“ náboženstvím. Zároveň dochází k posunu, který z mého pohledu není vždy dostatečně reflektován: zatímco tradičně se náboženské zakotvení pomoci uskutečňovalo spíše v oblasti osobní motivace ve víře (pomáhám, protože jsem existenciálně zakusil Boží pomoc, případně se cítím vírou vázán eticky), dnes pomáhající často očekávají zkušenost transcendence skrze pomáhající jednání samotné (pomáhám, abych něco zakusil). Solidarita s lidmi v mezní životní situaci má přinést osobní sebepřesazení, uniknutí „šedi“ všedního života. Pomáhání tak už není věcnou „světskou“ odpovědí na zkušenost víry, ale stává se často samotným místem (hledání) náboženské zkušenosti, zážitkem posvátného.

²⁴ Mgr. Karel Šimr, Ph.D. (nar. 1975) vystudoval evangelickou teologii na ETF UK a působí jako evangelický farář. Zároveň se pohybuje v oblasti sociální práce, zejména krizové pomoci. Obě zaměření snoubí v působení na Jihočeské univerzitě, kde se zabývá teologickou reflexí diakonie. Občansky se angažuje v rámci Psychosociálního intervenčního týmu ČR, jehož je koordinátorem. Kontakt: SimrK@centrum.cz